

Γ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2000. ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

•Αθ. Γιαννακού, Ε. Τσόκου,
N. Κομνηνός, Φ. Ματίκας

•Η μελέτη στηρίζεται σε δύο προηγούμενες έργασίες πού πραγμάτωποι ήθηκαν από το Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Μ.: Στη συλλογή στοιχείων γιά τήν κατάσταση της Θεσσαλονίκης τού 1979 και στη μελέτη της έξελιξης τῶν στρατηγικῶν παραμέτρων της άστικῆς ἀνάπτυξης τοῦ πολεοδομικοῦ συγκροτήματος. Προχώρησε τήν ἀνάλυση πού σ' αὐτές περιέχεται πρός τήν κατεύθυνση τοῦ παρακάτω στόχου: Τή διαιμόρφωση προγραμματικοῦ πλαισίου γιά τήν πολεοδομική ἐπέμβαση.

Εδικότερα πάρθηκαν τά δεδομένα πού θεωρήθηκαν ἀποφασιστικά γιά τήν έξελιξη της πόλης και ἔγινε ἐπεξεργασία μετά τή βοήθεια τῶν έξισώσεων τοῦ ὑπόδειγματος LOWRY. Από τήν ἐπεξεργασία αὐτή ἀποκομίσθηκαν πρόσθετα στοιχεία πού ἀφοροῦν τήν κατανομή τοῦ πληθυσμοῦ μέσα στήν πόλη καθώς και τήν κατανομή τῶν έξυπηρετήσεων και τῶν μετακινήσεων τοῦ πληθυσμοῦ γιά έργασία γιά τό έτος 2000.

Δεδομένου δτι είχαν διατυπωθεῖ τρείς ὑποθέσεις γιά τήν έξελιξη τῶν στρατηγικῶν παραμέτρων της άστικῆς ἀνάπτυξης.

- 1) Ανάπτυξη τοῦ Π.Σ.Θ. σύμφωνα μέτις διαφαινόμενες τάσεις
- 2) Επιπτώσεις της ἀποκέντρωσης στό Π.Σ.Θ.
- 3) Λειτουργία τοῦ Εύρωλιμένα και ἐπιπτώσεις στό Π.Σ.Θ.

Έφαρμόστηκε τό ύπόδειγμα γιά κάθε μιά ύπόθεση ξεχωριστά. Μ' αὐτό τόν τρόπο κάθε ύπόθεση-σενάριο άστικῆς ἀνάπτυξης πλαισιώθηκε από ἓνα σύνολο ποσοτικῶν στοιχείων πού ἀφοροῦν:

Τό συνολικό πληθυσμό, τόν ἐνεργό πληθυσμό, τή σύνθεση τής ἀπασχόλησης κατά κλάδο οίκοδομημένης δραστηριότητας και κατά βασικές και μή βασικές δραστηριότητες, τίς κατανομές τοῦ πληθυσμοῦ, τῶν κλάδων βασικῆς ἀπασχόλησης, και τῶν έξυπηρετήσεων κατά χομέα της πόλης, τίς μετακινήσεις τοῦ πληθυσμοῦ γιά έργασία τούς ἀντίστοιχους χρόνους τῶν διαδρομῶν κ.λπ. Τά στοιχεία αὐτά συγκεντρώθηκαν σέ πίνακες δπως συγκεντρώθηκαν σέ πίνακες και τά ἀντίστοιχα στοιχεῖα γιά τό 1979.

Μ' αὐτό τό ύλικό πού ἀποτελεῖ ηδη προγραμματικό πλαισίο, ἔγινε προσπάθεια ἐρμηνείας τοῦ μετασχηματισμοῦ της πόλης διερευνώντας τό πώς θά μετασχημα-

τιστεῖ ἓνα σύνολο βασικῶν χαρακτηριστικῶν της ἀπό τό 1979 μέχρι τό 2000.

Σάν βασικά χαρακτηριστικά τής άστικῆς ἀνάπτυξης τοῦ Π.Σ.Θ. θεωρήθηκαν τά παρακάτω:

- Η μορφή της άστικῆς ἐπέκτασης
- Η μεταβολή τοῦ κέντρου τής πόλης
- Ο χαρακτήρας πού παίρνουν οι νέοι τομεῖς στούς δποίους ἐπεκτείνεται τό Πολεοδομικό Συγκρότημα
- Οι μετακινήσεις πού πραγματοποιούνται σιώ ἐνδοστικό πεδίο.

Βέβαια αὐτή η ἀναφορά σέ ἐπιμέρους χαρακτηριστικά τής ἀνάπτυξης τής πόλης δέν είναι ἔξαντλητική. Θά ήταν δυνατή η ἀναφορά και σέ δόλλα θέματα (κοινωνικός διαχωρισμός, συστήματα μεταφορᾶς και κυκλοφορίας, μεταβολή τής κοινωνικῆς σύνθεσης και τῶν οἰκονομικῶν πρακτικῶν κλπ.), έάν μᾶς τό ἐπέτρεπαν τά στοιχεία πού διαθέταμε.

1. Ανάπτυξη τοῦ Π.Σ.Θ. σύμφωνα μέτις διαφαινόμενες τάσεις (Σενάριο 1)

I. I. Η μορφή και ὁ χαρακτήρας τής άστικῆς ἐπέκτασης

Σήήν ύπόθεση τῶν τάσεων προβλέπεται συνολική αὔξηση τής οίκοδομημένης ἐκτασης (!) τοῦ Πολεοδ. Συγκ. Θεσ/νίκης κατά 1609 Ha, δηλαδή κατά 39,4% τής οίκοδομημένης ἐκτασης τοῦ 1979, τοῦ δέ πληθυσμοῦ κατά 438.185 δτομα, δηλαδή κατά 57,5%. Η διαφορά αὐτή τῶν ρυθμῶν αὔξησης οίκοδομημένων ἐκτάσεων και πληθυσμοῦ ἐπηρεάζει ἀνάλογα και τή μικτή πυκνότητα σέ περιοχές κατοικίας πού ἀπό 186 δτομα/Ha τό 1979 ἐκτιμάται σέ 210 δτομα/Ha γιά τό 2000.

Η αὔξηση τής μικτῆς πυκνότητας πού προβλέπουμε δέ συνδυάζεται μέτι μία δμοιόμορφη μεταβολή τοῦ μεγέ-

(1) Μέ τόν δρο «οίκοδομημένη ἐκταση» ἐννοοῦμε τίς ἐκτάσεις τής κατοικίας και τῶν τοπικῶν έξυπηρετήσεων πού βρίσκονται μέσα σέ περιοχές κατοικίας.

θους τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς οἰκοδομημένης έκτασης σ' διλούς τούς τομεῖς.

"Αλλωστε ὁ τρόπος κατανομῆς τοῦ πληθυσμοῦ, τῆς βασικῆς ἀπασχόλησης καὶ τῶν ἐξυπηρετήσεων σὲ σχέση μὲ τίς διαθέσιμες ἔκτασεις τῶν τομέων προσδιορίζουν καὶ εἴ μορφῇ ἐπέκτασης τοῦ Π.Σ.Θ.

"Από τὸν πίνακα διοικούσας παρουσιάζεται ἡ μεταβολὴ τοῦ πληθυσμοῦ κατά τομέα, συμπεράνων διτοῦ:

- i. Οἱ τομεῖς 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15 ἐμφανίζουν τοὺς μεγαλύτερους ρυθμούς αὐξησης τοῦ πληθυσμοῦ τούς: 152,4 ἔως 428,2%
- ii. Σὲ ἀπόλυτες τιμές, ἡ κύρια αὔξηση τοῦ πληθυσμοῦ ἐντοπίζεται στοὺς τομεῖς 3, 4, 7, 8, 9, 10. Τό σύνολο αὐτῶν τῶν τομέων καλύπτει τὸ 3289382 75% τῆς 439059 συνολικῆς αὔξησης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλης.

Μποροῦμε κατά συνέπεια νά παρατηρήσουμε διτοῦ πρόσθετος πληθυσμός θά συγκεντρωθεῖ κατά κύριο λόγο σέ τομεῖς ἥδη ἀναπτυγμένους οἰκιστικά. Οἱ νεοί τομεῖς τοῦ Π.Σ.Θ. (11 ἔως 15) θά συγκεντρώσουν μόνο τό 18% ἀπό τῆς συνολικῆς πληθυσμιακή αὔξηση.

"Από τὸν τρόπο λοιπόν τῆς μεταβολῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῶν 15 τομέων μποροῦμε νά συμπεράνωμε διτοῦ μέχρι τό 2000 στό θέμα τῆς κατοικίας θά κυριαρχήσουν τάσεις πύκνωσης παρά τάσεις ἐπέκτασης τῆς πόλης. Ταυτόχρονα ἡ πύκνωση παρουσιάζεται: σέ δύο διακεκριμένες ἐνότητες τομέων: σ' αὐτούς πού βρίσκονται στά βόρεια πλευρά τοῦ Π.Σ.Θ. (7, 8, 9) καὶ σ' αὐτούς τῆς ἀνατολικῆς περιοχῆς (3, 4, 10).

"Η νέα μή βασική ἀπασχόληση συγκεντρώνεται στούς τομεῖς 1, 2, 3, 4. "Από τή συνολική αὔξηση τῶν 73.800 νέων θέσεων ἐργασίας μή βασικῆς ἀπασχόλησης, στούς 4 τομεῖς τοῦ Π.Σ.Θ. πού ἀναφέρθηκαν, προβλέπεται νά χωροθετηθοῦν 41.874 νέες θέσεις ἐργασίας ἡ τό 57% τοῦ συνόλου τῶν νέων θέσεων. Αὐτό σημαίνει διτοῦ οἱ δραστηριότητες καὶ οἱ πολεοδομικές λειτουργίες πού συσχετίζονται μέ τή μή βασική ἀπασχόληση θά χωροθετηθοῦν στούς πού κεντρικούς τομεῖς τῆς πόλης καὶ θά διατηρηθεῖ ἔτσι ἡ ἀνισόπτητα στίς ἐξυπηρετήσεις μεταξύ τῶν κεντρικῶν τομέων καὶ τῶν τομέων τῆς περιφέρειας πού χαρακτήριζε τήν πόλη.

"Ακόμη πρέπει νά τονίσουμε διτοῦ οἱ τομεῖς 1, 2, 3, 4 προβλέπεται διτοῦ θά συγκεντρώνουν τό 2000 τό 67% τῶν συνολικῶν θέσεων μή βασικῆς ἀπασχόλησης, γεγονός πού σημαίνει διτοῦ οἱ δραστηριότητες ἐξυπηρέτησης δέ διασπείρονται μέσα στήν πόλη, ἀλλά ἀντίθετα συγκεντρώνονται καὶ φορτίζουν τούς ἥδη ἀναπτυγμένους τομεῖς.

"Εάν δεχτοῦμε διτοῦ ή κατανομή τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς μή βασικῆς ἀπασχόλησης χαρακτηρίζουν κύρια τήν οἰκιστική διάρθρωση τῆς πόλης (καὶ εἰδικά τούς χώρους κατανύλωσης καὶ ἀναπαραγωγῆς τῆς ἐργατικῆς δύναμης) τότε είναι σαφές διτοῦ θά ἐνταθεῖ ή ἐκμετάλλευση τῶν τομέων τοῦ κέντρου καὶ τῆς ἀμεσης περιφέρειας του στούς δύοιους θά πυκνώσει τό οἰκιστικό δίκτυο. "Αντίθετα στούς νέοις τομεῖς τοῦ Π.Σ.Θ. (11 ἔως 15) καὶ η

πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ θά παραμείνει χαμηλή (43-83 ἄτομα/έκταριο) διπος καὶ ή πυκνότητα τῶν ἐξυπηρετήσεων (σάν θέσεις ἐργασίας ἀνά Ηε οἰκοδομημένης έκτασης).

"Η νέα βασική ἀπασχόληση προβλέπεται νά χωροθετεῖσται στούς τομεῖς 1, 5, 9, 10, 11.

"Από τής 122.376 νέες θέσεις βασικῆς ἀπασχόλησης πού θά δημιουργηθοῦν στούς 5 τομεῖς, πού ἀναφέρθηκαν, θά χωροθετηθοῦν 75690 θέσεις ἡ τό 61,8% τῶν νέων θέσεων. Κατά συνέπεια προβλέπεται γιά τό 2000 ἐντονη συγκέντρωση τῶν θέσεων βασικῆς ἀπασχόλησης στούς τομεῖς 1, 5, 9, 10, 11, ιδιαίτερα δέ στούς τομεῖς 1, 5, 9. Στούς 3 τελευταίους ὑπολογίζεται διτοῦ οἱ θέσεις βασικῆς ἀπασχόλησης θά ἀνέρχονται σέ 145.972 ἡ στό 52% τοῦ συνόλου.

"Ετσι ούτε ή χωροθέτηση τῆς βασικῆς ἀπασχόλησης θά ἀντιστρέψει τήν τάση πύκνωσης πού διαπιστώθηκε σύμφωνα μέ τίς κατανομές τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῶν ἐξυπηρετήσεων.

1.2. Τό κέντρο πόλης καὶ οἱ κεντρικές λειτουργίες

"Από τήν ἀνάλυση τῆς ὑπάρχουσας κατάστασης τοῦ Π.Σ.Θ. προκύπτει διτοῦ τό 1979 στόν τομέα 1 ἐντάσσεται ή γεωγραφική περιοχή πού θεωροῦμε κέντρο πόλης, ἀπό οἰκονομική, πολιτικο-θεσμική καὶ ιδεολογική ἀποψη.

"Ο τομέας 1 παρουσιάζει μία ισχυρή συγκέντρωση βασικῶν δραστηριοτήτων καὶ τοπικῶν ἐξυπηρετήσεων πού σέ σχέση μέ τό περιεχόμενο τῶν ἀλλων τομέων κάνει νά τοῦ ἀποδίδεται οἱ χαρακτήρας τοῦ κέντρου τῆς πόλης. Δέν είναι περιττό νά θυμίσουμε διτοῦ ή σημερινή δργάνωση τῆς πόλης είναι μονοκεντρική καὶ διτοῦ οἱ γραμμικές συγκεντρώσεις κεντρικῶν δραστηριοτήτων σ' ἄλλους τομεῖς δέ διασποῦν τή μονοπυρηνική δομή.

"Σ' αὐτό τό πλαίσιο τό πρόβλημα πού θέτουν οἱ προβλέψεις μας γιά τό 2000 ἀφορᾶ τό μέλλον τοῦ τομέα 1, τό μέλλον τοῦ σημερινοῦ κέντρου. Τό πρόβλημα δέ σύτο ἔχει δύο δψεις: ἀφενός σχετίζεται μέ τή μεταβολή τῶν δραστηριοτήτων τοῦ σημερινοῦ κέντρου καὶ ἀφετέρου μέ τή διερεύνηση τῶν δραστηριοτήτων ἀλλων τομέων πού θά ἐπέτρεπαν μέσω τῆς ἀνάπτυξης πόλων κεντρικῶν λειτουργιῶν τή δημιουργία νέων κέντρων.

"Μέ τά διεθέσιμα λοιπόν στοιχεῖα γιά τό 2000, προσπαθήσαμε νά δώσουμε μία ἀπάντηση στό πολυσυζητημένο θέμα τῆς μελλοντικῆς δομῆς τοῦ Π.Σ.Θ.: θά διατηρηθεῖ ή μονοκεντρική δργάνωση ή οἱ τάσεις ἀνάπτυξης τῆς πόλης ὑποθάλπουν τή διαμόρφωση μιᾶς πολυκεντρικῆς δομῆς;

"Οπως προκύπτει ἀπό τά στοιχεῖα τοῦ 1979, στόν τομέα 1 κατοικοῦν 125287 ἄτομα καὶ ἀπασχολοῦνται 52536 ἄτομα στό βασικό τομέα καὶ 32467 στό μή βασικό. Οι 52536 θέσεις ἐργασίας τοῦ βασικοῦ τομέα κατανέμονται ως έξης:

<i>Βιομηχανία</i>	1081	2,05	44,51	Δευτερογενής
<i>Βιοτεχνία</i>	22312	42,46		
<i>Χονδρεμπόριο</i>	4224	8,04		
<i>Μεταφορές</i>	9741	18,54	55,27	Τριτογενής
<i>Τράπεζες- Ασφάλειες</i>	7722	14,69		
<i>Κρατικές Υπηρεσίες</i>	7358	14,00		
<i>Γεωργία</i>	98	0,18	0,18	Πρωτογενής
ΣΥΝΟΛΟ	52536	100		

Οι 23393 θέσεις βασικής άπασχόλησης (B.A.) του δευτερογενή άποτελούν τό 25% των συνολικών θέσεων B.A. του δευτερογενή, ένω οι 29045 θέσεις B.A. του τριτογενή άποτελούν τό 49,6% των συνολικών θέσεων B.A. του τριτογενή.

Η σχέση έργαζομένων — κατοίκων του τομέα I είναι:

<i>I κάτοικος</i> άνα 0,62 θέσεις έργασίας ⁴ ή
<i>I » »</i> 0,62 θέσεις βασικής άπασχόλησης ή
<i>I » »</i> 0,24 θέσεις μή βασικής άπασχόλησης.

Τέλος στόν τομέα I συγκεντρώνεται τό 41,5% των συνολικών θέσεων μή βασικής άπασχόλησης, και τό 33,3% των συνολικών θέσεων βασικής άπασχόλησης.

Σύμφωνα μέ το σενάριο των τάσεων, τό 2000, στόν τομέα I θά κατοικούν 108.962 άτομα και θά έγραζονται 75003 άτομα στό βασικό τομέα και 40830 άτομα στό μή βασικό τομέα. Η κατανομή των θέσεων του βασικού τομέα θά ναι ή άκολουθη.

<i>Βιομηχανία-Βιοτεχνία</i>	20789	27,77	Δευτερογενής	27,77
<i>Χονδρεμπόριο</i>	5324	7,09		
<i>Μεταφορές</i>	14350	19,13	Τριτογενής	72,23
<i>Τράπεζες- Ασφάλειες</i>	21871	29,10		
<i>Κρατικές Υπηρεσίες</i>	12669	16,89		
ΣΥΝΟΛΟ	75003	100,00		

Οι 20.789 θέσεις βασικής άπασχόλησης του δευτερογενή θά άποτελούν τό 13,1% των συνολικών θέσεων βασικής άπασχόλησης στό δευτερογενή και οι 54.214 θέσεις τριτογενούς βασικής άπασχόλησης θά άποτελούν τό 46% των συνολικών θέσεων τριτογενούς βασικής άπασχόλησης.

Οι σχέσεις έργαζομένων-κατοίκων στόν τομέα I προβλέπεται νά είναι:

<i>I κάτοικος</i> άνα 1,06 θέσεις έργασίας ή
<i>I κάτοικος</i> άνα 0,68 θέσεις βασικής άπασχόλησης ή
<i>I κάτοικος</i> άνα 0,38 θέσεις μή βασικής άπασχόλησης.

Τέλος στόν τομέα προβλέπεται νά συγκεντρώνεται τό 26,7% των θέσεων βασικής άπασχόλησης και τό 26,8% των συνολικών θέσεων μή βασικής άπασχόλησης.

Τό πρώτο και άμεσο συμπέρασμα γιά τή μεταβολή των δραστηριοτήτων στό κέντρο πόλης είναι ή μείωση τού άριθμού των κατοίκων κατά 26.325 άτομα (κατά 19%) και η αύξηση των θέσεων έργασίας τόσο στό βασικό

τομέα άπασχόλησης (κατά 22467 ή 42,7%) δσο και στό μή βασικό τομέα άπασχόλησης (κατά 8363 ή 25,7%). Η αύξηση των θέσεων έργασίας σέ άπόλυτες τιμές συνοδεύεται μέ μείωση τού βαθμού συγκέντρωσής τους. Ετσι ένω τό 1979 τό 36% των συνολικών θέσεων έργασίας χωροθετούνται στόν τομέα I, γιά τό 2000 προβλέπεται δτι θά συγκεντρώνονται στόν τομέα I 26% των συνολικών θέσεων.

Η μείωση τού βαθμού συγκέντρωσης θέσεων έργασίας στόν τομέα I άφορα και τή μή βασική άπασχόληση έξισου. Η συγκέντρωση θέσεων βασικής άπασχόλησης μειώνεται άπο 41,5% σέ 26,7%, τής δέ μή βασικής άπο 33,3% σέ 26,8%.

Παρόλη δμως τή μείωση τού βαθμού συγκέντρωσης τής άπασχόλησης, ή άπόλυτη αύξηση των θέσεων έργασίας μετασχηματίζει τή σχέση κεντρικών λειτουργιών — κατοικίας πρός δφελος των πρώτων. Αύτο σημαίνει δτι έντείνεται ή έκμετάλλευση τού τομέα I άπό χρήσεις άποδοτικότερες τής κατοικίας ή δποία σταδιακά άποβάλλεται άπο τήν περιοχή τού κέντρου.

Παράλληλα μεταβάλλεται και ή σύνθεση των κεντρικών λειτουργιών: Ένω τό 1979 ή κατανυμή δραστηριοτήτων (και κατά συνέπεια λειτουργιών) άναμεσα στό δευτερογενή και τριτογενή είναι 45,51: 55,27, γιά τό 2000 προβλέπεται 27,77:23.

Ιδιαίτερη δέ σημασία έχει τό γεγονός τής αύξησης τού ρόλου δραστηριοτήτων δπως οι Τράπεζες-Ασφάλειες (άπο 14,69% σέ 29,10%) και των Κρατικών Υπηρεσιών (άπο 14,00% σέ 16,8%) και τής συρίκνωσης τού χονδρεμπορίου και των μεταφορών.

Από τά προηγούμενα προκύπτει δτι στόν τομέα I, σέ δρους δραστηριοτήτων.

αύξανονται οι τριτογενείς δραστηριότητες και ίδιαίτερα οι έπιτελικές, σέ δρους δέ λειτουργιών και χρήσης γης έπιδιώκεται ή κατοικία και έντείνονται οι κεντρικές λειτουργίες τού άνωτερου τριτογενή.

Είναι σοφές έπομένως δτι άναπτυσσεται δ ρόλος τού κέντρου πόλης πού έντασσεται στόν τομέα I και μάλιστα άκολουθει τήν κατεύθυνση πού έχονται ήδη πάρει τά κέντρα μητροπόλεων σέ χώρες άναπτυγμένου καπιταλισμού, δπως παρατηρήθηκαν μία πρός μία οι μετοβολές πού άναμένουμε γιά τό κέντρο τού Π.Σ.Θ. (άπογύμνωση άπο κατοικίες — έκμετάλλευση μέ άποδοτικές χρήσεις — διαμόρφωση διευθυντικού και έπιτελικού χαρακτήρα — συγκέντρωση τού άνωτερου τριτογενούς — έκδιωξη τών μεταποιητικών δραστηριοτήτων).

Η άλλη δψη τού προβλήματος τού κέντρου συνδέεται μέ τήν άναπτυξη ή δχι άλλων πόλων — κέντρων σέ άλλους τομείς τού Π.Σ.Θ. και κατά συνέπεια μέ τή μεταβολή τής μονοπυρηνικής δομής τής πόλης.

Η διαπίστωση θετικών τάσεων άναπτυξης νέων κέντρων σέ άλλους τομείς πλήν τού I άπορρέει άπο τή διερεύνηση τριών συνθηκών:

- τής σχέσης κατοίκων — θέσεων έργασίας και τομέα, τής δποίας οι τιμές τού 2000 πρέπει νά πλησιάζουν τίς τιμές τού τομέα I τού 1979 ώστε νά θεωρηθει ή συνθήκη ίκανη.

β. νά παρουσιάζεται ίκανοποιητική συγκέντρωση τριτογενών δραστηριοτήτων (ίκανοποιητική σε σχέση με τήν κατανομή τού 1979).

γ. νά παρουσιάζεται συγκέντρωση μή βασικών δραστηριοτήτων, σε άπολυτο μέγεθος.

*Από τήν άντικαράθεση τῶν ποσοτικῶν δεδομένων μπορούμε νά συμπεράνουμε δι τανάνας τομέας ἐκτός ἀπό τὸν 1 δέν πληρεῖ καὶ τίς τρεῖς συνθῆκες πού θέσαμε. Κατά συνέπεια σε κανένα ἄλλο τομέα ἐκτός τοῦ 1 δέν παρουσιάζονται τάσεις ἀνάπτυξης νέων κέντρων πόλης. Εἰδικά δ τομέας 5, πού παρουσιάζει ψηφλή σχέση κατοίκων — ἀπασχολουμένων καὶ ἔντονη συγκέντρωση τριτογενών βασικών δραστηριοτήτων, θά διατηρήσει τὸ χαρακτήρα πού ἔχει σήμερα σάν περιοχή ἔξειδικευμένων δραστηριοτήτων, πού ἀποτελεῖ προέκταση τῶν δραστηριοτήτων τοῦ σημερινοῦ κέντρου. *Η χαμηλή συγκέντρωση τῶν μή βασικών δραστηριοτήτων (τοπικῶν ἔξυπηρετήσεων), πού τόν χαρακτηρίζει σήμερα, θά διατηρηθεῖ καὶ ἔτσι δέ θά μεταμορφωθεῖ σε ἀνεξάρτητο πόλο-κέντρο.

Οἱ τάσεις ἀνάπτυξης τοῦ Π.Σ.Θ. ἐπομένως συνδυάζονται ἀφενός μέ τῇ μεταμόρφωση τοῦ σημερινοῦ κέντρου τῆς πόλης καὶ ἀφετέρου δέ διαμορφώνουν ίκανοποιητικό περιβάλλον σ' ἄλλους τομεῖς ὥστε νά ἀναπτυχθοῦν νέα κέντρα πόλης.

1.3. Οἱ νέοι τομεῖς τοῦ Π.Σ.Θ. (11, 12, 13, 14, 15).

Τό ἔρώτημα είναι, τό περιεχόμενο τῶν τομέων τῆς σημερινῆς Εύρυτερης Περιοχῆς Θεσ/νίκης (Ε.Π.Θ.) πού προβλέπεται δι τό θά 'χουν ἐνταχθεῖ μέχρι τό 2000 στό πολεοδομικό συγκρότημα καὶ δρόλος τους μέσα στό σύνολο τῶν 15 τομέων πού θά ἀπαρτίζουν μελλοντικά τήν πόλη.

Πρόκειται γιά τούς τομεῖς 11, 12, 13, 14, 15, πού θά προστεθοῦν στούς 10 πού σχηματίζουν σήμερα (1979) τό Π.Σ.Θ.

Οἱ 5 τομεῖς πού ἀναφέραμε προβλέπουμε δι τό 2000 θά συγκεντρώνουν:

- 133.449 κατοίκους ἡ τό 11,12% τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ
- 58.580 θέσεις βασικῆς ἀπασχόλησης ἡ τό 20,90% τῆς συνολικῆς Β.Α.
- 7.367 θέσεις μή βασικῆς ἀπασχόλησης, ἡ τό 4,8% τῆς συνολικῆς Μ.Β.Α.
- 1.486 Ηα οἰκοδομημένης ἐπιφάνειας, ἡ τό 26,12% τῆς συνολικῆς Ο.Ε.
- 547 Ηα χωρητικότητας κατοικίας καὶ μή βασικῆς ἀπασχόλησης ἡ τό 12,18% τῆς συνολικῆς τῶν 15 τομέων τοῦ Π.Σ.Θ.

Σύμφωνα μ' αὐτά τά δεδομένα οἱ Τομεῖς ἀναπτύσσονται κύρια σάν περιοχές κατοικίας καὶ ἀπασχόλησης στό βασικό τομέα. *Η σύνθεση τῶν 58.670 θέσεων βασικῆς ἀπασχόλησης πού προβλέπεται νά χωροθετοῦνται στούς ἐν λόγω τομεῖς είναι:

Βιομηχανία-Βιοτεχνία	48574	82,79	Δευτερογενής	82,79
Χονδρεμπόριο	2100	3,57		
Μεταφορές -				
·Αποθηκέυσεις	2950	5,02	Τριτογενής	9,82
Κρατικές Υπηρεσίες	256	0,43		
Τράπεζες- Ασφάλειες	470	0,80		
Γεωργία	4320	7,36	Πρωτογενής	7,36
ΣΥΝΟΛΟ	58670	100		

Μέ τήν ἀνάλυση τῆς κατανομῆς τῆς βασικῆς ἀπασχόλησης σε κλάδους οἰκονομικῆς δραστηριότητας γίνεται δλοφάνερο δι τε είναι ή βιομηχανία-βιοτεχνία πού δργανώνει τό πεδίο τῆς ἐργασίας καὶ τῶν ἀντιστοίχων λειτουργιῶν στούς νέους τομεῖς. Κατοικία λοιπόν γιά 133.449 κατοίκους καὶ χῶροι ἐργασίας γιά 48.574 ἀπασχολουμένους στή μεταποίηση θά διαμορφώσουν τήν είκόνα τῶν 5 τομέων.

Χαμηλή είναι ή συγκέντρωση θέσεων μή βασικῆς ἀπασχόλησης καὶ κατά συνέπεια τοπικῶν ἔξυπηρετήσεων μέσα στούς τομεῖς. *Ἐνώ γιά τό σύνολο τοῦ πολεοδομικοῦ συγκροτήματος ἡ σχέση Κατοίκων — Θέσεων μή βασικῆς ἀπασχόλησης είναι 7,90 (7,90 κατοικοῦ ἀνά θέση Μ.Β.Α.), ἐδῶ ή ἀναλογία περιορίζεται σε 18,11 (18,11 κατοικοῦ ἀνά θέση Μ.Β.Α.), γεγονός πού ὑπανατική μείωση τῶν τοπικῶν ἔξυπηρετήσεων μέσα στούς ιδίους τούς τομεῖς καὶ ἔξαρτηση τῶν κατοίκων ἀπό τό λοιπό Πολεοδομικό Συγκρότημα.

*Η ἀντίστροφη ἔξαρτηση ἔξυπακούεται γιά τή βιομηχανική καὶ βιοτεχνική ἀπασχόληση, καθώς στούς 5 τομεῖς συγκεντρώνονται τό 20,90% τῶν συνολικῶν θέσεων ἐργασίας τοῦ βασικοῦ τομέα πού είναι δδύνατο νά καλυφτοῦν ἀπό τόν ἐνεργό πληθυσμό (133.449 X 0,36=48.041) πού θά κατοικεῖ μέσα στούς τομεῖς.

*Ετσι μιά διπλή ροή μετακινήσεων θά πραγματοποιεῖται:

— *Από τούς νέους τομεῖς πρός τό λοιπό Πολεοδομικό Συγκρότημα καὶ πρός τίς πολεοδομικές λειτουργίες πού σχετίζονται μέ τή μή βασική ἀπασχόληση, καὶ ἀπό τό Πολεοδομικό Συγκρότημα πρός τούς νέους τομεῖς, κύρια τῶν μισθωτῶν, τῆς Βιομηχανίας-Βιοτεχνίας.

1.4. Οἱ μετακινήσεις τοῦ πληθυσμοῦ μέσα στό Π.Σ.Θ.

*Από τήν ἔφαρμογή τοῦ ύποδείγματος Lowgy, γιά κάθε σενάριο προκύπτει καὶ ἔνα μητρώο μετακινήσεων ἐργασίας — κατοικίας σύμφωνα, ἀφενός μέ τίς κατανομές τῶν θέσεων ἐργασίας καὶ τοῦ πληθυσμοῦ κατά τομέα τοῦ Π.Σ.Θ. καὶ ἀφετέρου μέ τίς προσιτότητες τῶν τομέων του.

Τέτοια μητρώα διαθέτουμε 4: Ἐνα γιά τήν ύπάρχουσα κατάσταση τοῦ Π.Σ.Θ. (1979) καὶ τρία γιά τίς ἐναλλακτικές ύποθέσεις ἀνάπτυξης του μέχρι τό 2000.

Τό ἔρώτημα πού θέσαμε ἀφορᾶ τή διαφοροποίηση τῶν μετακινήσεων ἀπό τό 1979 μέχρι τό 2000, καὶ τό πρόβλημα, ή ἔσαγωγή συμπεριεμάτων γιά τή μεταβολή τῶν ἐνδοαστικῶν μετακινήσεων, μέσα ἀπό τή συγκριτική ἀνάλυση δύο μητρώων:

αύτοῦ τῆς ὑπάρχουσας κατάστασης καὶ τοῦ μητρώου τοῦ σεναρίου τῶν τάσεων. Σημειώνουμε διτὶ κάθε μητρώο μᾶς πληροφορεῖ ἀναλυτικά γιά τοὺς εἰσερχόμενους καὶ τοὺς ἔξερχομενους κάθε τομέα τῆς πόλης.

α. Ἡ αὖξηση τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῶν θέσεων ἐργασίας ἐπέφερε ἀναμφισβήτητα αὖξηση τοῦ συνόλου τῶν ἐνδοαστικῶν μετακινήσεων. "Ομως ἡ μεταβολὴ ἀπέχει πολὺ ἀπό τὸ νά εἶναι δυοιμόρφη γιά δλους τούς τομεῖς, τόσο τῶν εἰσροῶν δσο καὶ τῶν ἐκροῶν.

Στόν τομέα I ἡ αὖξηση τῶν εἰσερχομένων ἀτόμων ἀναμένεται νά εἶναι θεαματική: ἀπό 68.258 δτομα τὸ 1979 σὲ 104.230 δτομα τὸ 2000.

Στούς τομεῖς 2, 3, 4, 5, 6, 8, 13, 15 διπλασιάζεται δάριθμός τῶν εἰσερχομένων γιά ἐργασία ἀτόμων, ἐνδι στούς τομεῖς 7, 8, 10, 11, 12 τριπλασιάζεται.

Οἱ ἐνδοαστικές κινήσεις ἐπομένως δέν ἀκολουθοῦν γραμμικά τή μεταβολή τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῶν οἰκονομικῶν δραστηριοτήτων ἄλλα ἔχουν τὸ δικό τους ρυθμό ἀνάπτυξης, καὶ πολὺ δέ ταχύτερο τῶν μεταβλητῶν πού ἀναφέραμε.

β. Γιά κάθε τομέα ἔξειάσταιε τό παχ ἀριθμό μετακινουμένων πρός δποιοδήποτε ἄλλο τομέα. Ἀποδεικνύεται διτὶ δ παχ ἀριθμός μετακινουμένων κάθε τομέα κατευθύνεται πρός τὸν τομέα 1. Οἱ χρόνοι δέ μετακίνησης εἶναι μεταξύ 17 καὶ 58 λεπτῶν.

"Ἐνα ἀκτινωτό ἐπομένως δδικο δίκτυο μέ κέντρο τὸν τομέα I εἶναι ἀναπόφευκτο.

γ. Γιά τούς κατοίκους κάθε τομέα ἔξετάσθηκαν οἱ παχ καὶ min χρόνοι μετακίνησης πρός δλου τούς τομεῖς.

δ. Εἶναι δυνατόν τὸ μητρώο μετακινήσεων ἐργασίας — κατοίκιας πού ἀντιστοιχεῖ στὸ 2000, νά παρασταθεῖ διαγραμματικά σέ σχέση μ' ἔνα χάρτη τοῦ Π.Σ.Θ.

Μιά τέτοια ἐπεξεργασία κρίνεται χρήσιμη στό πλαίσιο μᾶς κυκλοφοριακῆς ἀνάλυσης, γιατί μπορεῖ νά βοηθήσει τήν πρόβλεψη τῆς φόρτισης τοῦ ὅδικοῦ δικτύου ἀπό τίς μετακινήσεις ἐργασίας — κατοίκιας.

"Οσον ἀφορᾶ τίς ἄλλες δύο ὑποθέσεις γιά πήν ἔξέλιξη

τῆς ἀστικῆς ἀνάπτυξης, δηλαδή «'Ἐπιπτώσεις τῆς ἀποκέντρωσης στό Π.Σ.Θ.» καὶ «Λειτουργία τοῦ Εύρωλιψένα καὶ ἐπιπτώσεις στό Π.Σ.Θ.», διερευνήθηκαν καὶ αὐτές, ἀκολούθωντας τήν ἴδια μεθοδολογία πού χρησιμοποιήθηκε γιά τήν πρώτη ὑπόθεση. Ειδικότερα ἀναπτύχθηκαν τά τέσσερα ἥδη ἀναφερθέντα σάν βασικά χαρακτηριστικά τῆς ἀστικῆς ἀνάπτυξης τοῦ Π.Σ.Θ. Τά συμπεράσματα, παρά τίς δποιες ποσοτικές ή καὶ ποιοτικές διαφορές, συμπίπτουν σέ γενικές γραμμές μέ τά ἀντίστοιχα τοῦ σεναρίου τῶν τάσεων, γιά τό λόγο δέ αὐτό θεωρήθηκε σκόπιμο νά μή γίνει μία ξεχωριστή παρουσίασή τους σέ τοῦτο τό χώρῳ.

"Ἀκολούθησε η παρουσίαση τῶν προβλεπομένων χωρητικοτήτων στό Π.Σ.Θ. τό 2000 κατά λειτουργία, τομέα τοῦ Π.Σ.Θ. καὶ ὑπόθεση ἀστικῆς ἀνάπτυξης. Ειδικότερα καθορίστηκαν πολεοδομικοί δεῖκτες προδιαγραφῆς (standards) γιά τήν Κατοικία, Βιομηχανία-Βιοτεχνία, Χονδρεμπόριο, Μεταφορές-Αποθηκεύσεις, Κρατικές 'Υπηρεσίες, Τράπεζες-Ασφάλειες, 'Εκπαίδευση-Περιθαλψη, Λιανικό 'Εμπόριο-Έλευθ. 'Επαγγέλματα, Πράσινο-Έλευθεροι χώροι-Άθλητισμός, Νεκροταφεία, Κυκλοφορία. Μέσω αὐτῶν τῶν πολεοδομικῶν δεικτῶν προδιαγραφῆς καθορίστηκαν οἱ χωρητικότητες κατά λειτουργία, τομέα τοῦ Π.Σ.Θ. καὶ ὑπόθεση ἀστικῆς ἀνάπτυξης. Οἱ χωρητικότητες αὐτές κωδικοποιήθηκαν σέ πίνακες, πού ἐπιτρέπουν μιά ἀμεσότερη, ἀν καὶ ποσοτική, ἀντίληψη τῶν ἐπιπτώσεων τῶν τριῶν ὑποθέσεων ἀστικῆς ἀνάπτυξης στό Π.Σ.Θ.

Τέλος ἔγινε μιά πρώτη παρουσίαση τῶν διαφοροποιήσεων δσον ἀφορᾶ τίς χωρητικότητες μεταξύ τῶν σεναρίων καὶ μιά συγκριτική ἀναπαράθεση χωρητικοτήτων κατοικίας μεταξύ ἀφενός τῶν σεναρίων καὶ ἀφετέρου τῆς ἀρχικῆς ὑπόθεσης. Σ' αὐτό τό σημεῖο περιτώθηκε καὶ ἡ ἀνατεθείσα μελέτη.

Τά στοιχεῖα πού παρουσίαστηκαν γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ Π.Σ.Θ., ἡ ἀνάλυση τῶν γενικῶν χαρακτηριστικῶν τῆς ἀστικῆς ἀνάπτυξης, η συστηματοποίηση τῶν προβλέψεων βασικῶν οἰκιστικῶν παραμέτρων γιά κάθε τομέα τῆς πόλης δέν μποροῦν νά δόηγήσουν Βέβαια στή διατύπωση μέτρων ἀστικῆς πολιτικῆς, ἀπό τή στιγμή πού δέν ὑπάρχει ἀναλυτική διατύπωση τῶν ἐπιδώξεων καὶ τῆς στρατηγικῆς τῆς ἐπέμβασης καθώς καὶ τῶν μέσων καὶ πόρων πού διατίθενται.

‘Υπόμνημα στό Y.X.O.P. γιά τό Ρυθμιστικό

Τό Τμῆμα Κεντρικῆς Μακεδονίας τοῦ T.E.E. ἐπανέρχεται στό θέμα πού ἀπό τό 1969 ἀπασχολεῖ τούς φορεῖς τῆς Θεσσαλονίκης, χωρίς νά ἔχει ἐπιτευχθεῖ ἀκόμη ή προώθησή του σέ κάποιο σοβαρό βαθμό.

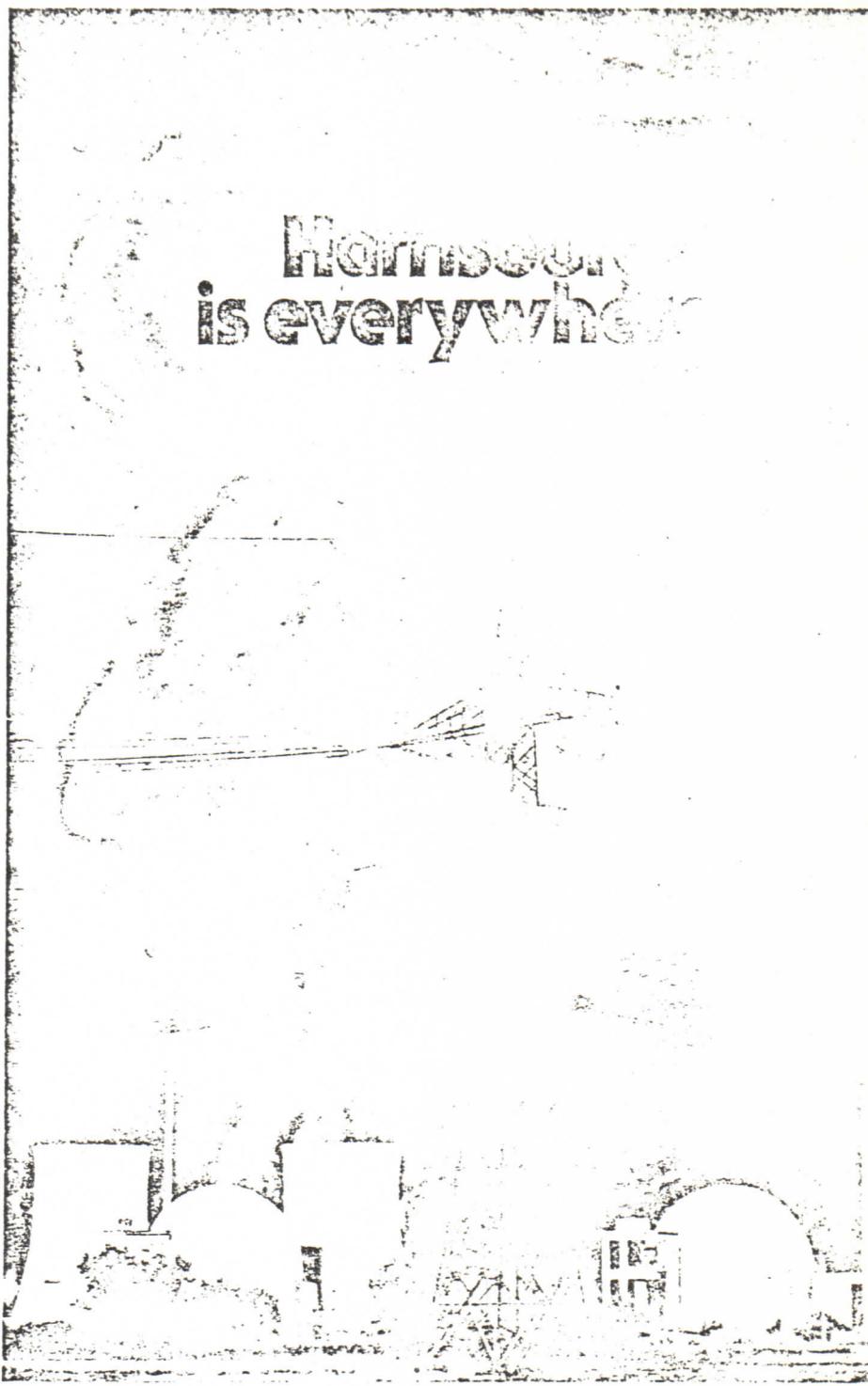
Τό κείμενο τοῦ ὑπομνήματος πού στάλθηκε στίς 10/2/81 ἔχει ώς ἔξῆς:

Κύριε ύπουργέ,

Εἶναι κοινή διαπίστωση πώς ή ἀναρχία στήν ἀνάπτυξη τῶν πόλεων ζημιώνει τό κοινωνικό σύνολο. Σκοπός τής

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

- Προδιαγραφές
ήλεκτρομηχανολογικῶν
έγκαταστάσεων
- ρυθμιστικό
Θεσσαλονίκης
- νόμος 947/79
ἀπόψεις - κριτική
- πυρηνική ένέργεια και
έναλλακτικές λύσεις
- συμπεράσματα
προσυνεδρίου
βιομηχανίας
- ἀπόψεις γιά τό ΓΟΚ

Τεχνική Ενημέρωση 20. Εβδομάδα 10. Μαΐου 1982 Τεχνητή Ενημέρωση